

Abonământulu

Pentru monarhia:

Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.

Pentru strainatate:

Pre 1 anu 18 frcs., 1/2
anu 9 frcs., 1/4 anu
4 frcs. 50 cm.

Fóia apare in fie-care
Sâmbata.

Unirea

Fóia besericésca-politica.

Insertiuni

Unu şiru garmond:
odata 7 cr., a dóu'a óra
6 cr., a treia óra 5 cr.,
si de fie-care publica-
tiune timbru de 30 cr.

Totu ce privesce fóia
se se adreseze la «Re-
dactiunea si Admini-
stratiunea Unirei»
in
Blasiu.

Anulu I.

Blasiu 21 Februaru 1891.

Numerulu 8.

Gimnasiulu din Beiusiu.

II.

(+) Amu dísu in numerulu precedentu alu „Unirei“, cá ordonanti'a Ministrului de culte si instructiunea publica, prin care s'a introdusu limb'a magiara cá limba de propunere in gimnasiulu superioru românescu din Beiusiu, nu numai vátema greu dreptulu publicu, in virtutea cáruia provinci'a nóstra besericésca si tóte institutiunile ei trebuie s'e aiba caracteru românescu, ci stá in contradicere cu legile create de factorii constitutionali ai tieriei si sanctionate de Majestatea Sa.

Spre a dovedi si partea a dóu'a din acésta asertiune este destulu a indigitá legile din cestiune.

In paragrafulu 17 alu articulului de lege XLIV din 1868, pre care-lu citámu in textulu originalu, se dice: „De a közoktatás sikere, a közművelődés és közjólét szempontjából, az államnak is legfőbb célja lévén, köteles ez az állami tanintézetekben a lehetőségig gondoskodni arról, hogy a hon bármely nemzetiségű, nagyobb tömegekben együtt élő polgárai az általok lakott vidék közelében anyanyelvükön képezhessék magukat egészen addig, hol a magasabb akadémiai képezés kezdődik.“ (Inse fiindu scopulu celu mai de frunte si alu statului succesulu instructiunei publice din punctulu de vedere alu culturai publice si alu binelui publicu, este detoriu acél'a a se ingrigi dupa potintia in institutele

de instructiune de statu de ace'a, cá acei cetatieni ai patriei de ori ce nationalitate, cari locuiescu dimpreuna in masse mai mari, in apropiarea tiénutului, ce-lu locuiescu, s'e se póta cultivá in limb'a loru materna pána acolo, unde incepe cualificarea mai inalta academica.)

Ori cátu de confusu ar fi acestu citatu din lege, totusi se vedu intr'ensulu cu destula claritate dóue principii, si anume unulu, cá instructiunea publica numai asiá póte avé succesu, décu se comúnicá cu cetatienii statului prin mijlocirea limbei loru materne, ér alu doilea, cá statulu este detoriu a se ingrigi, cá chiar si in gimnasiale sale s'e se intrebuinteze limbile respectiveloru nationalitati, cá limbi de propunere, déca acele gimnasiale suntu situate in apropiere de masele mai compacte ale nationalitatiloru.

Dar déca instructiunea publica, dupa principiulu enunciatu de legea sanctionata de Majestatea Sa, numai in limb'a materna a respectiviloru scolari póte progresá si produce rezultatele dorite, de sine urméza, cá ministrulu a vatematu acésta lege, cându intr'unu gimnasiu românescu, sustienu de o beserica românésca si cercetatu de scolari románi a inlocuitu limb'a de propunere românésca cu limb'a magiara. Asemenea déca ministrulu nu respectéza legea sanctionata de Majestatea Sa, cându nici intr'unu gimnasiu de statu nu a introdusu cá limba de propunere si limb'a nóstra românésca, cu atátu mai vértosu

o violéza atunci, cându limb'a nóstra o scóte chiar si din unu gimnasiu sustienu de románi.

Ministrulu de culte si instructiunea publica a violatu inse si alte dispuse-tiuni positive ale legii, cáci totu paragrafulu 17 din legea citata ne spune, cá Ministrulu are intr'adeveru dreptulu de a determiná limb'a de propunere in institutele de invetiamentu redicate de statu seau de guvernulu, inse nu i-se dá dreptulu de a determiná limb'a de propunere si in gimnasiale infiintiate si sustienu de respectivele beserici, precum ori cine se póte convinge din urmatórele cuvinte ale legii:

„Az állam s illetőleg a kormány által már állított vagy a szükséghez képest állítandó tanintézetekben a tanítási nyelvnek meghatározása, a mennyiben erről törvény nem rendelkezik, a közoktatási minster teendőihez tartozik.“ (A statóri limb'a de instructiune in institutele de instructiune, cari statulu si respective guvernulu le-a ridicatu ori amesuratu lipsei le va ridicá, se tiéne de agendele ministrului de instructiune, intru cátu legea nu dispune de lucrulu acést'a.)

Gimnasiulu din Beiusiu inse nu s'a infiintiatu nici nu se sustiéne din partea statului, ci exclusivu de beserica romána greco-catolica, care prin urmare singura este indreptatita a-i determiná limb'a de propunere cu atátu mai vértosu, cá acestu dreptu este apriatu garantatu besericeloru prin paragrafi 14 si 26 ai legeri citate, cari asiá suntu

Feuilleton.

Amintiri de caletoria.

Cerigo, 24 Iul. 1890.

Frate Isidóre!

Scii bine, cátu ne-amu batutu capetele eu si fratele Vasilie, pána amu iscoditu planulu nostru de caletoria. Dara Cerigo, — de acestu nume nu-ti aduci aminte, cá l'amu fi respicatu noi pre atunci. Cu tóte acestea noi ne aflámu pre insul'a Cerigo.

Insul'a Cerigo. — Deschide-ti atlasulu la icon'a Greciei, si acolo in fati'a Laconiei de odinióra, in fati'a promontoriului numitu astadi Cap Malea vei dá de insul'a Cerigó. In vechime -i diceau Cythera.

Scii dara, unde suntemu. Si de óre ce epistolele nóstre de pána acum -ti referiau despre traiulu nostru, care se sirguiesce a face maritisiu intre domnulu confortu si dómn'a crutiare, vei asteptá, se-ti referimú, cum ne-a succesu maritisiulu acést'a pre insul'a Cerigo? De minune ne-a succesu. Tóte le avemu gratis. Adeveratu cá acestea tóte nu-su multe. Cérca a ti-le inchipui.

Cuartastrulu nostru se compune din dóue corturi improvisate din vésele si véntrele. Intr'unulu dintre corturile acestea locuiesce clas'a domnésca, éra in celu alaltu locuiesce personalulu de réndu alu vaporului *Berenice*. Printre véntrele adia véntulu, câte o data si mai alesu nóptea elu adia mai prea tare. Cu tóte acestea se nu cugeti cumva, cá locasiurile nóstre nu aru fi solide. Ele-su ridicate pre stánca. Déca iesimú din cortu, vedemu de-asupr'a nóstra numai stánci sure fára mai nici o vegetatiune. La petiórele nóstre spú-mega acea mare, din valurile cáreia, precum se dícea odinióra, a iesitu la ivéla o dieitia nóua, frumós'a Afrodita. In departare se ridica din luciulu mării malulu Lacedemonului, de pre care licuiescu de radiiele reflectate ale sórelui câte-va sate asiediate pre cóst'a muntiloru. Éra colo departe in fundulu scenei se ináltia muntii Taygetos cei de trista aducere aminte. Ne aflámu deci pre paméntu clasicu.

Si cá se ne aducemu aminte de clasicitatea acestui paméntu, ne incúngiura la o suta de ómeni, a cároru stramosi póte cá inea au fostu de fatia la plasmuirea calului lui Ulise si mai târdiu la Termopile, cându Xerxe si cu elu Asi'a bateau la pórt'a Eu-

ropei. Arme pórt'a si stranepotii acestia de eroi, si se pare cá nici curagiulu nu le lipsece. Din tóta portarea loru ne potemu convinge, cá meserí'a loru cea mai de frunte este meserí'a de pirati. De ace'a amu patitu si noi, cum au patitu si soldatii cei ce au fostu trecutu nu seiu cându prin Fagarasiu. A sositu la noi primariulu din orasiulu vecinu. Elu póte cá cetise, cá prin Spani'a bánuie coler'a, si voiá acum s'e scia, déca importámu colera ori vre-o alta marfa de feliulu acést'a. Noi firesce cá nu i-amu potutu servi. Dupa ce s'a mai convinsu inca si despre ace'a, cá nóue nici prin minte nu ne trece, s'e cucerimú Greci'a, s'a ingrigitu cu seriositate démna de oficiulu lui de siguritatea nóstra. Se vedi, cu cáta linisce taberimú noi pre matratiele nóstre sciindu, cá unu Spartanu se preámbla neincetatu in giurulu taberei nóstre.

Multu nu aveáu Spartanii s'e cucerésca dela noi. Avuramu pre naiá si câte-va gaini. Dara ómenii in invaluiéla cea mare a debarcării si-au fostu uitatu s'e le servésca cu apa, si asiá s'a intémplatú, de sermane mai tóte au pieritu pre paméntu clasicu fára de a fi omenime de folosu. Cele ce au scapatu din catastrofa acést'a, s'au prefacutu curéndu intr'unu pilavu. Mai avemu aici si alte lucruri,

de ecuitabili, încâtu si singuraticeloru persóne inca le dá dreptulu de a determiná limb'a de propunere in institutetele redicate de dênsele.

Procedur'a ilegala a Ministrului de culte si instructiunea publica se vede si mai apriatu din urmatórele cuvinte ale paragrafului 7 din articolulu de lege XXX din 1883, unde cetimu urmatórele:

„A hitfelekezetek maguk határozzák meg az általuk fenntartott nyilvános középiskolák tananyagát és a mennyiben ez nem a magyar, kötelesek a tanyelven és irodalmán kívül a magyar nyelv és irodalmának történelme, mint rendes tantárgy, tanításáról is gondoskodni, és pedig oly óraszámban, mely annak kellő elsajátítását lehetővé tegye. Ennek ellenőrizhetése végett kötelesek a magyar nyelv és irodalmának történelmére vonatkozó tantervet és órabeosztást a vallás és közoktatási miniszternek előlegesen bemutatni.

„A nem magyar tananyagú középiskolákban a 7 és 8-ik osztályban a magyar nyelv és irodalmának történelme magyar nyelven tanítatik és e tantárgyból az érettségi vizsgálat is ezen nyelven teendő.“ (Confesiunile inse-si statorescu limb'a de instructiune in scólele medie publice, cari le sustienu, si intru cátu ace'a nu e cea magiara, afára de limb'a de propunere si a literaturai acesteia suntu detóre a se ingrigi de propunerea limbei magiare si a istoriei literaturai ei cá a unui studiu ordinariu, si inca intr'unu numeru de óre, care se fáca posibilá insusirea ei, precum se cuvine. Spre controlarea acestui lucru ele suntu detóre a substerne ministrului de culte si instructiune publica planulu de propunere si impartirea óreloru referitóre la limb'a magiara si la istoria literaturai ei.

In scólele medie, a cároru limba de propunere nu este cea magiara, in clas'a a 7-a si a 8-a se invétia limb'a magiara si istoria literaturai ei in limb'a magiara, si din acestu obiectu are se se fáca si examenulu de maturitate in limb'a acést'a.)

Chiar si cându aline'a prima a acestui paragrafu nu s'ar referi si la gimnasiale române greco-catolice, ci numai la gimnasiale confesiuniloru asiá-numite autonome, totusi remâne in favorulu nostru aline'a a dóu'a a paragrafului citatu, in care nu se mai vorbesce numai de gimnasiale confesiuniloru autonome, ci de tóte gimnasiale nemagiare in genere. Acésta aline'a ne spune, cá in gimnasiale *nemagiare* numai limb'a magiara si istoria literaturai magiare, — si chiar si aceste obiecte numai in clas'a a 7 si a 8-a au se se propuna in limb'a magiara. Prin urmare cându Ministrulu de culte si instructiunea publica a introdusu in gimnasiulu din Beiusiu limb'a magiara cá limba de propunere si pentru alte obiecte de invetiamentu, afára de limb'a si literatur'a magiara in clas'a 7 si a 8-a, — elu a trecutú preste hotarele puse dênsului de lege si asiá a purcesu ilegalu.

Este intr'adeveru lucru ne mai pomenitu intr'unu statu constitutionalu, cá unu Ministru se váteme asiá fatisiu legile tierii, si totusi parlamentulu se nu-lu traga la raspundere si se puna capetu la o asiá cutezata despretiure a legiloru tierii chiar din partea aceluia, care este chiamatu in prim'a linea se se ingrigesca de observarea si executarea loru cea mai consciintiosa.

Déca Ministrului se dá mâna libera, se calce legile in petióre, cum -i place, atunci se introduce o procedura arbitraria mai periculosa, decâtu arbitraritátile de sub sistemele absolutistice, o

procedura, care dá si altor'a esemplulu funestu, cum trebuie se se despretiúesca legile tierii, o procedura, care stá in cea mai aperta contradicere cu parol'a dílei, care in continuu ne súna in urechi, cá adeca noi voimu se creámu unu *statu de dreptu*. Ce ironia!

Protestele in contr'a proiectului pentru asilele de copii. Potemu deja díce, cumcá n'a remasu mai nici unu singuru tiénutu din tier'a nóstra locuitu de Románi, in care alegatorii Románi in adunári frumóse se nu fia protestatu in contr'a proiectului acestuia vatematoriu si pentru beseric'a si pentru natiunea nóstra. In tóte adunárilu aceste dóue lucruri au fostu, cari ne-au causatu adeverata bucurie. Ántáiu, cá tóte au decursu in ordinea cea mai buna, cá de comunu adunárilu nóstre, si a dóu'a, cá la adunárilu aceste a luatú parte nunumai poporulu, ei si clerulu nostru, cáci prin proiectulu acést'a suntemu adéncu vatemati si in interesele nóstre besericesci si in cele nationale, ce la noi suntú atátu de strínsu legate la olalta. Cáci se scia toti cei ce ne suntú inimici seau pentru credint'a seau pentru natiunea nóstra, cá noi suntemu Románi uniti, si nime nu póte vatemá in noi pre: *Unitu*, fára se nu váteme prin ace'a-si pre: *Románu* si viceversa. Si clerulu nostru, cându a luatú parte la adunárilu aceste, atunci a aperatu si beseric'a unita si natiunea románésca, cáci románésca a fostu, este si va fi beseric'a unita totu de-a un'a in poporulu nostru, si suntemu deplinu incredintiati, cá Capulu provinciei nóstre cúgeta cá si clerulu si poporulu seú celu multu iubitu, si la tómpulu seú in cas'a magnatiloru va dá expresiunea cea mai via adéncu vatemari, ce se fáce prin proiectulu acést'a besericeai románesci unite.

Resultatu practicu, precum ne-amu exprimatú si de alta data, cu greu credemu, cá voru avé tóte protestele aceste, si tristele esperintie din trecutú ne fácu se credemu,

cari trecúndu prin focu si apa se potú mistú. Si fiindu-cá agentur'a din Pireu a Lloydului e avisata pre cale telegrafica, se-si aduca aminte de gurile nóstre, suntemu convinsi, cá de fómé nu vomu mori pre insul'a Afroditei.

Necasulu nostru este, cá nu prea dispunemu de taiere, furcutie si linguri. Mâncámu cáte trei dintr'unu taieriú. Dara nu ne pasa, cáci scimu, cá ne astépta bere. Inchipuiesce-ti, inse in zadarú, tu nu-ti poti inchipu, ce insémna a dispune cátra finca lui Iuliu in partea cea mai sudica a Europei de o mia de butóte de bere si a nu dispune de ghiatia. Tu scii bine, cátu de mándri suntemu noi pre berea produsa in Osiorheiu si Sibíiu. Dara berea nóstra de aici nu e nici din Osiorheiu nici din Sibíiu, ei e bere veritabila de a lui Dreher. E cam caldúta, dara noi o bemu cu resignarea cea mai posibilá convinsi fiindu, cá nu avemú nici vinu nici apa. Avuramu unu butoiu de vinu, si portá elu numele „Sexard“, — ne-amu insemnatú numele, fiindu cá vinulu inca erá totu asiá de falsificatu cá si numele lui, — avuramu butoiulu acél'a, dara suntemu siese dícei si patru de persóne.

Facemu si excursii. Cea de ántáiu nu ne-a folositu nimic'a. Noi sperámu adeca, se putemú aruncá o privire in láintrulu insulei, si cându ajunseramu in vérfulu dealului, veduramu inaintea nóstra unu podéiu stâncosú totu asiá de spánu cá si malulu mării. De alta data amú datú de nesce tufisiuri estinse de oleandri. Dupa informatiunile, cari ni-le-amú cástigatu, amú avé cale cá de dóue óre si amú dá de unu

orasielu. Bucurosú amú fi cercetatú orasielulu acél'a, cá se ne largimu cunosciintiele etnografice, dara calea acést'a de dóue óre se nu ti-o inchipuiesci asiá, precum scii drumurile de pre Secasiu. Tu vediéndu-ne ai díce, cá ámblámu cá pre óue, si totusi te-ai insielá, cáci noi ámblámu cá pre ace. -Ti aduci aminte de Csomádtetó de lángra Tusnád. -Ti aduci aminte de suisulu nostru, carele noi ciudati cum suntemu, ni-l'amú alesu chiar pre acolo, pre unde ap'a de plóia si de zapada -si alege scoborisiulu. Scii inca bine, cum sariámu de pre bolovanu pre bolovanu. Ací pre Cerigo suisulu nu e atátu de tiépisiu, dara trebuie se-ti ai ochii in petióre. Inchipuiesce-ti unu munte de piétra varosa, inchipuiesce-ti apoi piétra scobita de ploile de érna, dara asiá, cá omulu ámblándu trece la fie-care pasu preste ascutisiuri si taisiuri, cá se-si asiedie petiorulu in moldutiele, ce le-a sapatú plóia. Asiá e drumulu celu de dóue óre. Nu-ti trebuie multa nebagare de séma, cá se te impiedeci si se te restorni pre calea acést'a, si atunci mediculu te-ar invéli in cataplasme de apa de mare. Cáci confortulu nostru e asiá de mare, încátu avemú si medicu indemána, si multu rídemu de elu, mai alesu cându se cérta cu unulu seau cu altulu pre italianesce si díce *corpo ti Paco* in locu de *corpo di Baco*. Elu e adeca germánu si prin urmare fáce intre d si t, intre b si p o deosebire atátu de subtfre, încátu noi cu ochii liberi nici de cum nu o putemú observá.

Firesece cá lavoire inca avemú. Ele adeveratu cá nu-su produse de ale vre-unei fabrici din tier'a Cehului. Voindu se ne

spalámu, amú mersu mai ántáiu la unu golfu din apropiare. Golfulu acést'a e nasiposu, si cu multa placere lasámu se tréca valurile mării preste noi. Dara cându amú mersu a dóu'a óra acolo, golfulu erá ocupatu de o societate de pirati, si intre ei eráu si dame, si asiá a trebuitú se mergemu mai departe, se cercámu altu *stabilimentu de bai*. Amú si áflatu unulu, dara fára nasipu, si ací nu ámblámu, ei siedemu cá pre ace. Inchipuiesce-ti, se te ridíce valulu, éra apoi se te asiedie fára de gingasie pre ascutisiurile si ácele de stánca, si acést'a se tí-se întémpu totu la cinci-siese secunde — Thierquálerai. Dara de spalatu ne spála marea bine, si inca fára de sápunu.

Ce cérca ómenii aceia pre Cerigo? vei întrebá tu. -Ti marturisimu, cá nóue nici prin minte nu ne-a trecutú, se ne asiediámu pre insul'a acést'a si se facemu bai de mare. Unulu dintre oficiarii vaporului Berenice a adusu cu sine din Triest si pre fetiorulu seú, unu baiétu cam de díce ani. Baiétulu acést'a, cându amú ajunsu pre Cerigo, a eschiamatu: Asiá ceva in viét'a mea inca nu mi-s'a întémpatu! Noi inca putemú adauge, cá nici nóue. Dara incheiu, cáci se apropia vaporulu italianu, despre care díceau oficiarii, cá trebuie se tréca pre acolo. Marinarii nostri -i dau deja semnalú de pre acea parte a vaporului Berenice, carea nu s'a cufundatu in apa. Mergemu se vedemu de bagaginu nostru, cá ne ajunge robinsonad'a nóstra cea de trei díle.

Victoru.

că proiectul nu preste multu va deveni lege. Nu avem înse să desperăm pentru acea. Ne va cauză, ce e dreptu, multa amaratiune. Vitalitatea poporului nostru înse va eși la ivéla și în pericolul acestă spre uimirea multor'a. Dat'a Domnedieu toturor popóloru calități diverse de ale altor'a. Intre ale poporului românesc înse nice un'a nu atrage atentiunea strainilor asiá tare, că tari'a lui de granitu de a resiste și pericoleloru celoru mai mai pentru conservarea individualității sale cá poporu. L'a pusu tari'a acest'a în uimire chiar și pre Hunfalvy, care însu-si díce, că de tari'a acest'a potu să fia Români în adevéru superbi fatia cu alte popóre. Impregiurările etnice, impregiurările climatice, impregiurările geografice, impregiurările sociale și impregiurările besericesci suntu multu mai puternice spre a frânge tari'a acest'a decâtu cele politice. Si în ce impregiurări etnice nefavorabile a trairu poporulu nostru în fundulu regescu, unde totu de-a un'a a formatu minoritatea, și totusi Români nu numai cá n'au pieritu, ci limb'a lor'a a trebuitu s'o invetie majoritatea. *Victi victoribus leges dederunt.* În ce impregiurări sociale a trairu poporulu nostru miseru dela sate și supusu domnilor de credintia și limba straina, și totusi n'a pieritu, ci familii întregi de ale domnilor s'au stínsu cu totulu, și poporulu nostru a remasu. În ce impregiurări triste besericesci a trairu poporulu nostru, cându limb'a slavica erá limb'a besericeii, și limb'a slavica a pieritu dintre noi și s'a dusu în tíer'a visurilor, și noi totu amu remasu. Totu asiá va fi și de aici încolo, căci ce a datu Domnedieu unui poporu, acea ómeni nu potu s'e-i ié. Si déca legislatorii nostri aru studiá psiholog'ia poporului nostru, nu din autori români, ci din cei straini, atunci credemu, cá multi dintre d'ensii si-aru pierde voi'a de a mai inscená atari experimente cu Români, cum e celu inscenatu acum cu proiectulu asileloru de copii.

Beseric'a românésca unita înse și în mijloculu pericolulu celui nou, în care va intrá nu preste multu, va face și sacrificá totu, -și va încordá tóte poterile, și nu va crutiá ostenéla, nu bani, nu nemic'a, cá în mijloculu credintiosiloru sei să conserveze neatinsa limb'a românésca, fára de care și beseric'a nóstra e pierduta.

Revista besericésca.

Provinci'a metropolitană.

Conspectulu preotiloru archidiece-sani împartașiți din adjutul regescu de 18,000 fl. v. a. pre anulu curentu 1891 s'a comunicatu toturor oficieloru protopopesci prin cerculariulu Preavenératulu Consistoriu metropolitanu de sub Nr. 498—1891. Din acestu conspectu se vede, cá numerulu preotiloru împartașiți din adjutu în anulu curentu e de 487. Cuietantiele legalminte timbrate au să le sustérna preotii respectivi pre calea oficiului protopopescu concernentu celu multu pâna în 31 Martie a. c.

Rom'a.

În 8 Februariu Academi'a literaria a Arcadiloru, care stá sub patronatulu Pontificalu și a cărei membru este și Pontificele actualu S. S. Leonu alu XIII, a tíenutu o ședintia festiva estreaordi-

naria, pentru a primi între membrii s'ei pre renumitul oratoru dela catedral'a Nôtre Dame din Paris, P. Monsabré, care a fostu predicatu în postulu trecutulu alu Craciunulu în Rom'a, și care prin elocintia sa a rapitu întregu publiculu de elita din Rom'a. P. Monsabré distinctiunea, ce i-s'a facutu, a meritat'o nu numai cá celu mai de frunte oratoru besericescu alu t'empulu nostru și cá unulu dintre cei mai nostimi teologi, ci și cá literatu.

Ședintia Academiei a fostu înse de însemnatate estreaordinaria și din alte dóue motive. Si anume înainte de deschiderea ședintiei s'au presintatu în localitățile Academiei nepotulu Sântiei Sale, contele Ludovicu Pecci, și magistrulu ceremoniloru pontificale Mgr. Marzolini, aducându ilustrulu oratoru dominicanu P. Monsabré din partea Pontificalu supremu cá amintire și daru unu potíru fórtu pretiosu. Dupa deschiderea ședintiei a cetitu custodele Academiei Mgr. Bartolini dóue poesii latine compuse de Sânti'a Sa într'o prea eleganta limba latina, cari au fostu primite de cei presenti cu unu entusiasmu nespusu.

Rusi'a.

Diariulu *Gazette de Moscou* publica unu raportu a Sântulu Sinodu referitoriu la progresele, ce le face beseric'a ortodocsa rusésca. Relevámu din acelu raportu urmatórele fapte:

În Siberi'a meridionala și în Asi'a centrala se propága invetiaturile besericeii ortodocse mai alesu între Khirgisi. Si în Iapan se latiesce beseric'a ortodocsa, multiamita episcopulu Nicolau. În Volhynia se întorcu multi cehi la beseric'a ortodocsa; în Lithuania archiepiscopulu Alecsie combate cu multu succesu latírea catolicismulu, și câștiga oi multe besericeii sale.

Raportulu nu spune nimicu despre mijlócele acele, prin cari se face acésta latírea a ortodocsiei, tace despre starea deplorabila, ce s'a facutu besericeii catolice între poloni și rutheni, și asemenea se feresce de a amintí câtu-si de puțin stările din provinciile baltice. Aceste tóte nu ar fi trebuitu să le tréca cu vederea „Sântulu Sinodu“.

Revista politica.

Afaceri interne.

Lucrările parlamentulu nostru înainteza cu pasi fórtu merunti. Interpelări și alte lucruri neînsemnate au formatu obiectulu discusiuniloru. Acum e la ordinea dílei proiectulu de lege despre judecatoriile consulare. Acestu proiectu înca nu prea are ceva importantia, căci în pracsă mai totu acolo vomu fi cá și mai înainte. Nu este prea îmbucurătoriu, cá parlamentulu trebuie se-si petróca t'empulu cu afaceri atâtu de neînsemnate, încasându cu regularitate diurnele. Guvernulu botezatu de reforme ar' trebui se pórtu grige, cá se nu li-se urésca în capitala deputatiloru nostri.

Intr'ace'a în provincia adunările de protestare contr'a proiectulu de lege despre

asilele de copii continúa și se înmultiescu pre díce merge. Constatámu cu bucuria, cá în tóte s'a accentuatú și pericolulu acelu, ce se cuprinde în numitul proiectu pentru beseric'a nóstra și pentru crescerea religiosu-morala, și chiar' de ace'a salutámu cu vína simpatia ori ce nóua adunare, și amu dorí, cá români din tóte unghiurile tíerei se se folosésca de dreptulu loru datu de lege, și se dé espresiune nemultiamirei loru fatia de acésta nóua mesúra *liberala*, pâna ce nu ar' ajunge înca lege.

Austri'a.

Acum decurgu în ce'a alalta parte a monarchiei nóstre luptele electorale. Credemu, cá nu va fi fára interesu pentru cetitorii nostri, déca vomu însirá aici partidele acele politice, cari în Vien'a și în deosebitele provincii se lúpta din respoteri pentru învingere. Partidele se împartu, precum urméza: *Vien'a*: germâni-liberali, germâni-nationalisti-antisemiti, antisemiti-catolici și democrati. — *Austri'a de josu*: Totu acelea-si partide cá în Vien'a, cu exceptiunea democratiloru. — *Austri'a de susu*: germâni-liberali și conservatori catolici. — *Salzburg*: Acelea-si partide cá în Austri'a de susu. — *Stiri'a*: germâni-liberali, germâni-nationalisti și sloveni. — *Carinthi'a*: germâni liberali și sloveni. — *Carnioli'a*: cá și în Carinthi'a. — *Tirolu*: germâni-liberali, conservatori-catolici, italieni nationalisti-liberali, italieni nationalisti-catolici. — *Vorarlberg*: germâni liberali și conservatori-catolici. — *Triest, Istri'a, Gorizi'a*: germâni-liberali, italieni-nationalisti, sloveni-nationalisti. — *Boemi'a*: cehi-betrâni, cehi-t'eneri, germâni-liberali, germâni-nationalisti. — *Moravi'a*: cehi-nationalisti, germâni liberali și partidulu tiereniloru. — *Silesi'a*: germâni liberali, germâni-nationalisti-antisemiti, cehi-nationalisti, poloni-nationalisti. — *Galizi'a*: poloni-conservatori, poloni-democrati, rutheni-betrâni, rutheni-t'eneri și Jidovi. — *Bucovin'a*: germâni-liberali, români-nationalisti și poloni-nationalisti.

Din acestu tablou potu vedé cetitorii nostri, câtu de cu greu este unui guvernulu în Austri'a a dispune de o maioritate, și a multiamí atâtéa elemente. Si totusi unde stáu nationalitățile din Austri'a în asemenare cu cele din Ungari'a?

Frânci'a.

Parlamentulu francesu s'a ocupatu în dílele trecute din nou cu proiectulu de lege referitoriu la scutiérea lucratoriloru, care proiectu de lege dejá de ani de díle se totu tramite dela parlamentu la senatu și dela senatu la parlamentu, fára cá se se primésca odata definitivu. Intre dispositiile acestui proiectu de lege se áfia un'a și cu privire la *o di de repausu* în septemâna; nu se díce înse în proiectu cá acésta di are se fia díu'a de Domineca. Proiectulu de lege lásă în voi'a fabricantiloru și a lucratoriloru, se-si aléga ei díu'a ace'a pentru odihna, care le place. — Dispositi'a acésta a proiectulu a provocatu o discusiune violenta și îndelungata. Renumitul sociologu crestianu, contele de Mun, a presintatu unu amandamentu, dupa

care tóte serbatorile prescrise in lege, între cari se áfia si dominec'a, se fia díle obligate de repausu. Majoritatea inse a respinsu acestu amandamentu între larmuiri putínu cuviintióse, cu scopu cá se nu între in lege ceva *tendintie religióse*. — Astfelu dara intr'unu statu catolicu cum e Frânci'a parlamentulu are indrasuél'a, se despretu-iesca sêmtiemintele religióse ale cetatieniloru; si apoi totusi se laudá parlamentele, cá suntu espresiunea dorintiei si a vointiei poporului. — Dara altcum proiectulu numitu éra ajunge la senatu, care de siguru vá tiéné contu de imens'a majoritate a cetatieniloru francesi.

Germani'a.

Principele Bismarck, renumitulu ex-cancelariu alu Germaniei, nu vré nici cum se se búcure in linisce de laurii cástigati in lung'a sa activitate púbica. Nemijlocitu dupa demisionarea sa a inceputu se primésca deputatiuni si reportori de ai díareloru facúndu feliu de feliu de declaratiuni si enunciatuni referitóre la politic'a interna si esterna. Acésta procedura a continuat'o mai târdíu prin foi, si mai alesu in „Hamburger Nachrichten“ si in „Münchener Allgemeine Zeitung“. Articollu publicati in aceste foi, cari cuprindu o multime de indiscretiuni de pre tîmpulu, cându Principele de Bismarck éra inca in oficiu, si o critica necuviintiósa indreptata indirecta si in contr'a imperatului, au produsu o impresiune penibila in Germani'a intréga, unde sêmtieméntulu monarchicu este fórté puternicu. Insusi imperatulu indignatu de acésta copilarésca si nedémna portare a fostulu cancelaru, s'a esprimatú despre portarea aceluia la prândiulu datu de cancelarul Caprivi fórté aspru, si nu e imposibilu se-lu vedemu pre fostulu cancelariu de fieru trasu la respundere, déca nu din partea procuraturei, dara celu putínu din partea judecatorfei militare, fiindu Bismarck si soldatu.

Spani'a.

In anulu venitoriu se voru impliní 400 de ani, de cându a fostu descoperita Americ'a. Din incidentulu acest'a voiesce guvernulu spaniolu se arangieze o espositiune universalá in Madrid. Deschiderea espositiunii ar' avé se se întemple in 12 Septembrie 1892. Espositiunea va cuprinde numai obiecte din sfer'a *arheologiei si istoriei americane*, cu scopulu cá se dé o icóna fidela a stárei aceleia primitive, in care se afláu popórele din Americ'a înainte de acést'a cu 400 de ani. Totu cu acésta ocaziune se voru arangia din partea guvernului si alte serbatori, si anume in orasiele Madrid, Palos si Quelva.

Corespondintie.

I.

Vien'a, inceputulu lui Febr. 1891.

In intréga Austri'a este fierbere mare, si spiritele astépta cu incordare desvoltarea lucrurilor. Abiá s'a restauratu publiculu de surprinderea causata prin inchiderea parlamentului, si a si venitu preste elu o surprindere nóue: demissionarea Ministrului de finantie Dunajewski si inlocuirea lui cu Steinbach. In taber'a liberaliloru germáni din stâng'a parlamentului vienesu bucuri'a pentru redi-

carea cestui din urma la rangulu de ministru nu este asiá mare cá bucuri'a pentru caderea celui de ántáiu, care le-a si fostu persón'a cea mai antipatica din întregu cabinetulu lui Tauffe. Si cum nu? Dunajewski a fostu totu de-a un'a aperatoriu sinceru si devotatu alu popóreloru austriace in contr'a tendintieloru germanisatóre a liberaliloru. Acést'a a fostu destula cauza, cá sê-si verse cu multa liberalitate asupr'a lui tóta ur'a liberala. Cu cátu cu mai multa liberalitate a trebuitu liberalii sê-si verse asupr'a lui ur'a sciindu-lu, cá elu puneá mare pondu pre „*fundamentulu celu mai momentosu alu civilizatiunii omenesci*“, va se díca pre religiune, de carea unu liberu-cugetatoriu, cum suntu de-a rîndulu liberalii, nu mai are lipsa. Dunajewski a fostu unulu din oratorií cei mai escelenti ai parlamentului vienesu, éra in clubulu Poloniloru din acelu parlamentu politiculu celu mai insemnatu. Pentru regularea finantieloru a lucratu cá ministru tare multu, asiá cátu prin activitatea lui bugetulu s'a apropiatu de ecuilibriu. Pre lângá ace'a a introdusu o mai mare precisiune si rapiditate in resolvirea agendelor la oficiile de contributiune.

Noulu ministru Steinbach este omu tîneru de abiá de 44 ani. Talentele si cultur'a lui cea frumósa singure l'au redicatu desi tîneru, pâna la pusetiunea acést'a frumósa. De origine este vienesu, si in viét'i sa de studentu a avutu a se luptá multu cu miserí'a. Inca cá practicantulu de advocatu propuse dreptulu cambialu si comercialu la academi'a de comerciulu din Vien'a. Cu unele scrieri juridice pline de spiritu a atrasu asupr'a sa atentiunea fostulu ministru de justitia Glaser, care-lu chiamá in ministeriulu de justitia, unde a functionatu pâna acum. Activitatea lui de pâna acum in parlamentu de multe ori cá suplinitoriu alu ministrului, precum si ideile cuprinse in scrierile lui ne facu se credemu, cá Steinbach este unu fiu credintiosu alu besericei, si pre lângá ace'a si unu barbatu, in sufletulu cáruia a prinsu deja adênci radecini principiulu, cá numai crestinismulu este in stare a regenerá societatea prin deslegarea cestiunii sociale celei atátu de ardietóre. Scrierea lui cea mai insemnata este: „*Despre detorintiele societátii*“. In scrierea acést'a pasiesce cu energiá in contr'a principiulu pagânescu alu dreptului romanu, care nu voiesce se scia decátu de drepturi ale proprietátii si nu si de datorintiele proprietátii fatia cu societatea. Chiar la inceputu pune mare pondu pre cuvintele memorabile alui Plato, cá „*unu omu tare bunu nu póte fi nice cându tare avutu*“, fiindu-cá omulu celu tare bunu implinindu-si detorintiele proprietátii si netiêndu-se numai de drepturile ei, nu se póte redicá la avere de totu mare. Detorintiele proprietátii incepu a fi cunoscute totu din ce in ce mai bine, si din recunóscerea si practicarea detorintieloru acestor'a trebue se se nasca unu organismu socialu sanetosu, in loculu luptei desperate pentru esistintia, care e signatur'a tîmpului de astádi. Cuintesenti'a scrierei este, cá proprietatea nu este unu dreptu individualu de uti et abuti, ci unu oficiu impreunatu cu drepturi si cu detorintie. Dela unu barbatu cu atari principii pre dreptulu se astépta nu putíne rezultate pre terenulu socialu.

Cu alta ocaziune voiú scrie ceva despre datele cele mai multu cá interesante din opulu

lui Hammerstein despre activitatea besericei pre terenulu socialu, care incepe a fi cetitu in cercuri totu din ce in ce mai largi.

A. d. B.

II.

Bucuresci 14 Februaru 1891.

1. Reptilele guvernului italianu, si dupa ele press'a liberala din Apusu, se-au preocupatu fórté multu in tîmpulu din urma de Conclavulu viitoriu, adeca de alegerea urmatorului S. S. Pontificelui Leonu XIII. Nu este de competinti'a mea se me ocupu aci cu discutiunea acestei cestiuni. Cá in treacátu voiú amintí totusi pre de o parte, cá multiamita stárei infloritóre a sanetátii, de care continúa a se bucurá Sanctitatea sa, pra lângá tóta greutatea sarcinei aniloru sei, se pare cá suntemu departe de acea eventualitate, — ér' pre de alta cá diuarele catolice in frunte cu acreditatulu *Moniteur de Rome* au desvélitu precum se cuvine ataculu, ce se urdiesce contr'a libertátii alegerei pontificale. Asia dara eu constatu numai faptulu acelorú viue preocupári cu acea adaugere, cá elu si-a aflatu unu echo, firesce mai slabu, dar' ici colea atátu mai nostimu, si intru unele diuare mai de frunte din capital'a romána. Astfelu *Timpulu*, dupa ce spuse cá Crispi, inainte de crisa, spre a împiedecá alegerea unui papa dușmanu Italiei, ar' fi incercatu se convinga pre poteriile aliantiei întreite, cá ar' fi in interesulu lorú, se caute a dobândí o influentia mai mare in conclavulu viitoriu; dupa ce numíse chiar' pre candidati pretinsi, — adauge: „In Vaticanu se discúta multu si chesti'a internationalizárei Pontificatului supremu. Se astépta adeca, cá nu preste multu cardinalii strâini, adeca neitaliani se formeze majoritatea in sacru lu colegiu.“ Pre cum se póte vedé, limbagiulu *Timpului* e pre deplinu corectú, ce'a ce inse nu împiedeca, cá se cuprinda si o solemna nostimada. Acést'a este afirmarea, cá acum s'ar' discúta internationalizarea Pontificatului supremu; cáci daca elu este supremu, de necesitate este si internationalu. Va se díca Pontificatulu Romanu nu este patrimoniulu cutárei seau cutárei natiuni, ci de o potriua alu tuturor'a. Pentru-cá elu a fostu intemeiatu de Domnulu Christosu pentru ocármuirea întregi sale Biserici, unde tóte natiunile suntú chiamate, se formeze o sêngura familia, unu sênguru corpu misticu, alu cáruí capu este Christosu insusi. Déca asia dara de firea Pontificatului supremu este, cá se fia internationalu, dela sine urméza mai ántáiu, cá o discutiune de felulu, cum o espune diuariulu bucuresceanu, n'are si nu póte avé locu in Vaticanu, dupa ace'a urméza cá acelu caracteru universalu sau internationalu alu lui nu se póte alterá nici prin faptulu, cá de trei vécuri incóce Papii au fostu toti italieni, nici prin ace'a cá majoritatea sacru lu colegiu este seau va fi si in viitoriu compusa din cardinali de natiune italiana. Deci din punctu de vedere catolicu ne este absolutu indiferentú, de ce natiune este Pap'a seau majoritatea sacru lu colegiu: unu sênguru lucru ne intereséza, cá acest'a se aiba deplina libertate in alegere, ér' acél'a se fia alesu in modu legitimu. Papei alesu in chipulu acest'a noi ne supunemu cu fiésca veneratiune, de ori ce natiune ar' fi elu, bine sciindu cá nu ne supunemu nici italianului, nici francesului, nici germánului, ci Vicariulu lui Christosu, intru care, cum díce Apostolulu, nu este nici elinu nici barbaru.

2. *Lig'a pentru unitatea culturala a Romániloru* s'a inauguratu cu mare solemni-

tate si in mijlocul unui entuziasm nedescriptibil la 24 Ianuarie st. v., cându fu si aniversarea a 32-a a unirei principatelor intr'o sângura România.

3. Dominec'a trecuta s'a facutu alegerea unui deputatu din colegiulu alu II-lea alu capitalei. Lupt'a intre partidulu guvernamentalu si opositie a fostu forțe inversiunata, cu tôte acestea, afara de vre-o câte-va ciocniri neînsemnate, alegerea s'a petrecutu in linisce. Pentru asemenea ocazioni suntu vestiti si dau locu la multa vorba asiá numitii *bătăusi*. Cum aréta si numirea, acestia suntu ómeni buni de lupta, plătiti cu dtu'a, cari inarmati cu măciuci sdravene, dar' scurte spre a le poté ascunde usioru, stáu gata in apropierea localului de alegere pentru ori ce eventualitate. Ministrulu presiedinte, cá ori si ce omu cuminte, recunoscându acestu rêu menitu a înfuintiá mai multu ori mai putfnu 'asupr'a libertătii de votu a cetatianului, cu ocaziunea unei interpelări recente 'asupr'a aceluia-si punctu la senatu, a facutu apelu la toti, se ajute guvernulu, care doresce sinceru, se dispára vechile obiceiuri electorale, intre cari alu *bătăusiloru* tiêne unu locu de cinste. — Triumfatoriu din urna a iesitu candidatulu guvernamentalu, d. Andreiu Popoviciu, ardeleanu de origine; cu tôte aceste si opositi'a si in specialu partidulu nationalu-liberalu a seceratu unu triumfu forțe mare si forțe importantu pentru viitoriu, dupa ce candidatulu seu a intrunitu 2125 voturi, numai cu 75 mai putfne decâtu celu de întâiu.

4. Faimós'a descoperire a Dr. Koch, salutata la inceputu cá unulu dintre cele mai mari evenimente ale tēmpului nostru, pre dt ce merge pierde din însemnatatea, ce i-s'a datu de discipulii lui Ipocratu. In locu de a vindecá pre cei nenorociti, in locu de a obtiēn scopulu, pentru care a fostu inventata, acum e vorba se prodúca o crisa ministeriala in Germani'a, adeca retragerea dlui Gossler din postulu de ministru alu cultelor din motivulu atitudinei, ce a luat'o fatia cu misterios'a limfa a drului ridicatu pâna la stele, si care a datu nascere in mare mesúra cunoscutelor esagerări optimiste si apoi urmárilor loru deprimatóre, ce au stēnsu chiar' viēti'a la mai multi bolnavi inoculati cu dēns'a. Ori cum ar' fi inse cu cris'a ministeriala, faptul este, cá dtuarele nōstre nu se mai ocúpa cu mersulu carei incepte si in spitalele bucurescene. Din contra impartasfra, cá drulu Petrescu, tramisu la Berlinu din partea Ministeriului de resbelu spre a studiá metodulu Drului Koch, in urm'a unei serii de observatiuni personale forțe interesante facute in spitalele militare germáne, ar' fi hotarftu nici se nu incerce aplicarea acelu tratamentu la soldatii románi tuberculosi.

Philalet.

Multiamita publica.

Subscrisulu in numele senatului scolaru greco-catolicu din Ciucea aducu si pre calca acést'a multiamit'a cea mai sincera Escelentiei sale I. P. S. Domnu Dr. Ioanu Vancea pentru marinimositatea, cu care prin Script'a s'a gratiós'a de dtu 30 Decembre 1890 s'a induratu a dá ordinu Tipografiei Seminariului Archiecesanu, cá se espedeze gratuitu scólei nōstre din susu dis'a comuna: a) Tabele parietali románesci, b) Totu acelea-si ungueresci, c) Map'a Europei, d) Map'a Ungariei, e) Map'a Semigloburiloru

f) unu globu terestru, g) mașina de calculatu, h) Indreptariu practiculu de Borgovanu si i) Economía Rurala de Stefanu Popu.

Ciucea la 5 Fauru 1891

Petru Cond'a
inventatoriu

Noutăti.

Sciri personale. Escelenti'a Sa I. P. S. Domnu Metropolitu Dr. Ioanu Vancea de Buteas'a a caletoritu in 19 a l. c. cu trenulu acceleratu la Pest'a,

Dela curte. La prândiulu de curte datu in 17 l. c. la 6 óre p. m. au fostu invitate 26 persóne, intre cari si arhiepiscopulu Samassa si episcopii Schauch, br. Hornig, Steiner si Dessewffy.

Archiducele Franciscu Ferdinandu la 17 l. c. a plecatu din Mosev'a cu trenu separatu; pre 20 l. c. e asteptatu in Budapest'a.

Proiectulu de lege despre asilele de copii s'a transpusu casei de susu in 12 l. c. Comisiunea juridica a casei de susu l'a discutatu si acceptatu in totu cuprinsulu lui.

Spre a protestá *contr'a proiectulu de lege referitoriu la asilele de copii* au mai fostu convocati alegatorii románi din cercurile electorali: Lugosiu si Zorolentiulu mare; Simleu, Zelau si Crasn'a; tôte cercurile din comitatulu Fagarasiului; Reghinu si Ghernesigu; Cehulu Silvaniei; Orestia, Dev'a, Huniedór'a, Ili'a si Hatiegi; Tēc'a si Ormenisiulu de Cămpia; Alb'a-Iulia, Vintiulu de josu, Aiudu, Zlagn'a si Uiór'a din comitatulu Albei inferiori. Tôte cercurile comitatului Solnocu-Doboc'a suntu convocate la Deju in 25 l. c., éra cercurile Abrudu si Ighiu la Abrudu in 2 Martie.

Bibliotec'a repansatului secretariu guvernialu Ladislau Vaida lasata testamentu pre sém'a gimnasiului superioru greco-catolicu din Blasiu a strapus'o esecutorulu testamentului Ilustritatea Sa Dlu Alesandru Bohatielu din 22—27 Ianuaru a. e. P. O. D. Ioanu Laslo, protopopu greco-catolicu in Clusiu cá la reprezentatulu gimnasiului. P. O. Dnu Ioanu Laslo avú bunavointi'a de a pachetá si spedá fara amēnare pretiosulu lasamēntu, care constá a) din trei tece frumusu poleite si cu usi de sticla; b) din 1002 opuri in 1939 volume, cea mai mare parte legate; c) din mai multe documente si manuscrite pretiós'e; d) din trei icóne, dintre cari dóue mai mari in oleu represinta pre parinti marinimosului testatoru, éra un'a mai mica pre testatorulu. In biblioteca s'a mai aflatu si unu bastonu cu manunchiu de argintu, pre manunchiulu bastonului e gravata litera: M; acestu bastonu l'a ereditu testatorulu dela unchiulu seu Iosifu Mēhesi, óre cându consilieriu aulicu. Prin donatiunea marinimós'a facuta gimnasiului din Blasiu testatorulu nu numai si-a perpetuat numele si si-a eluptatu unu titlu la recunoscinti'a nōstra si a posteritătii, dar' totu odata a facutu si celu mai bunu servitiu gimnasiului, inavutndu-lu cu o biblioteca atātu de pretiós'a si folositoré. Cei ce dispunu de biblioteci frumós'e, in locu de a le lasá la eredi de aceia, care nu le sciu pretiui, mai intieptiesce voru lucrá imitându pre piulu testatoru si donându-le pre sém'a vre unui institutu culturalu.

Serbarea milenului dela venirea Magiariloru in Ungari'a de adi va avé locu in 1895. Pentru cá acea serbare se fia cátu se póte mai splendida, s'a constituitu unu comititu sub presidiulu contelui Eugenu Zichy, care va elaborá unu proiectu cu privire la solemnitátile, ce voru avé se se tiēna cu acea ocaziune. Acestu comititu deja a si inaintatu ministrului presiedinte unu memorandumu, in care insista si pentru arangiarea unei espusetiuni universale in Budapest'a.

Din Chimitelnicu. On. Domnu Teodoru Harsianu parochiu gr.-cat. cu datulu de 26 Ian. 1891 ne scrie, cá la initiativ'a curatoratului gr.-cat. din Chimitelniculu de Cămpia cea mai mare parte a poporeniloru de acolo s'a invoitu, cá pretiulu de rescumperare a regalului de crișmaritu in sum'a de 3570 fl. 80 cr. v. a., ce le compete dēnsiloru cá la

fosti iobagi, se-lu doneze pre sém'a sântei beserici, cu scopulu de a se edificá cu acea suma o beserica frumós'a si corespundietóre indigintieloru credintiosiloru, cari númera preste 1000 sufete. Dar' fiindu-cá câte-va poporeni mai cu stare nu eráu aplicati a cedá pre sém'a besericei intregu pretiulu de rescumperare a regalului de crișmaritu, Dlu parochiu localu rogá pre P. O. D. Nicolau Solomonu, protopopulu tractualu alu Ludosiului, cá se pasiésca si P. O. D-s'a la mijlocu, care si est la fati'a locului in 25 Ian. a. c. si prin o vorbire petrundietóre induplecá si pre aceia a se conformá cu majoritatea preponderanta a poporului.

Totu cu acea ocaziune la rogarea Dlui parochiu se presentá in Chimitelnicu si Sp. D. Ioanu Catone, mare proprietariu in M. Datesiu, si precându unii se mai retrageáu, D-sa fú celu de întâiu, care darul pre sém'a besericei partea, ce i-ar' obveni din sum'a de rescumperarea dupa proprietatea de 150 jugere, ce posiede pre teritoriulu Chimitelniculu. In urm'a acestei fapte marinimós'e si a indemnáriloru Dlui Catone poporulu adunatu in unanimitate s'a dechiaratu, cá daruiesce intréga sum'a de rescumperare spre scopulu amintitu. Despre acést'a numai decâtu s'a luat u actu protocolaru si s'a facutu si subsrisu de toti cei presentu unu documēntu de donatiune prelucratu in tóta form'a. In fine incheia O. D. Teodoru Harsianu scriindu: „In fine generós'a, me potu de o astfelu de fapta generós'a, vinu si pre acésta cale a aduce cele mai caldurós'e multumite P. O. D. protopopu tractualu Nicolau Solomonu pentru fatigie impregnate cu calatori'a pâna la noi; éra Spect. Domnu Ioanu Catone, curatorulu si intregulu poporu daruitoriu pentru jert'a numerós'a, ce au facutu pentru preamarirea lui Domnedieu. Dé ceriulu, cá nobilulu esemplu alu iubittloru miei poporeni se afe resunetu in inimele toturoru romániloru de prin comunele, unde cas'a lui Domnedieu va fi asia de umilita si disolata cá in Chimitelnicu“.

Adunarea alegatoriloru románi din comitatulu Albei inferioare, tiēnuta in Alb'a-Iulia la 19 a l. c., spre a protestá in contr'a proiectulu de lege despre asilele de copii si pentru reconstituirea comitetului nationalu comitatensu, in tóta privinti'a a fostu impunetóre. Preste 500 alegatori, dintre cari forțe multi preoti veniti din mari departári, eráu formalu indesuiti in sal'a spatiós'a a Otelului nationalu. — Dupa deschiderea adunării urmá constituirea biroului prin aclamarea insufletfta a Rmului D. Dr. Ioanu Ratiu canonicu metrop. din Blasiu de presiedinte, éra a domniloru advocati Ratiu si Munteanu din Alb'a-Iulia de notari. Urmá o vorbire de introducere a dlui advocatu Patiti'a, éra dupa acést'a motivarea proiectulu de resolutiune prin domnulu advocatu din Blasiu Ludovicu Csató. Domnulu Csató tiēnù incordata atentiunea adunării in tēmpu mai bine de o óra, pronuntiându unu discursu, care ar fi facutu onóre ori si cáruu parlamentu, si care déca ar fi fostu ascutatu si de competarii nōstri, de siguru i-ar' fi facutu sē cugete altfelu despre noi. Unu efectu nespusu a provocatu conclusiunea acestui clasicu discursu, in care dlu Csató aretá cu vorbele lui Kossuth indreptatrea cereriloru nōstre. Dupa acésta vorbire se presentá unu proiectu de resolutiune prin redactorulu respundietoru alu fóiiei nōstre, care dupa o scurta dara preafumós'a vorbire a Rmului D. canonicu Ioanu M. Moldovanu, plina de intorseturi retorice din cele mai ingeniós'e, fú primitu intre aplause si aclamári insufletfte. — Urmá reconstituirea comitetului nationalu si inchiderea adunării.

Casuri de mórte. *Georgiu Aldea*, parochiu greco-catolicu in Cucerdea romána tractulu Ernotului (in Archidiecea) a repasatu la 14 Ianuaru a. c. in etate de 80 ani, dupa ce a servitu in vfi'a Domnului 48 de ani si 2 luni. — *Ioanu Ratiu*, administratoru parochialu in Sănbenedicu tractulu Bfei (in Archidiecea) si-a datu sufletulu in mánile Creatoriului la 7 Februariu a. e. in anulu alu 33 alu etătii si alu 10 alu preotiei.

Fia-le tierin'a usióra!

PARTE SCIENTIFICA-LITERARIA.

Sciinti'a si religiunea in „Convorbirile literare“.

Din cele duse in numerulu trecut s'a potutu vedé, câtu de competenti suntu domni delà „Convorbirile literare“ a scrie asupr'a lui Dante. Acolo amu adusu unu esemplu spre a aretá, ce intielesu generalu virescu dènsii poemei celei nepieritóre alui Dante. Vom aduce acum unu altu esemplu spre a aretá, cumu schimosescu dènsii bucàti particulare din poem'a acést'a, pentru intielegerea càreia le lipsescu deplinu cunoscintiele.

In cânteculu alu treile din „Paradisu“ Dante descrie intèlnirea sa cu sufletele, ce eráu in sfer'a cea mai inferióra a Paradisului, cari eráu si ele, ce e dreptu, fericite, inse mai putinu fericite, cà cele din sferele mai inalte. Dante intréba pre unulu din sufletele aceste, cà óre nu dorescu ele o trépta mai inalta de fericire? La acésta întrebare -i respunde unu sufletu, cà ele nu dorescu sè fia mai susu, càci iubirea lui Domnedieu nu le lásá, sè doréscá mai multu decâtu au, si cà déca ar' dorí mai multu, atunci vointi'a loru ar fi in contrastu cu vointi'a lui Domnedieu, si atunci n'ar' fi fericite, càci fericirea stá in conformitatea vointiei cu vointi'a divina ¹⁾. Acést'a este intielesulu respunsului, ce l'a primitu Dante la întrebarea sa.

Totu respunsulu acést'a nu este decâtu o esplicare minunata a conceptului iubirei scósa din Sântii Parinti si din teologii scolastici si mistici. Fericirea celor din Paradisu dupa invetiatur'a sântei beserici consiste in vederea imediata alui Domnedieu si in iubirea cea preste fire alui Domnedieu, ce redúnda din ea. Iubirea acést'a alui Domnedieu n'ar' poté nice decum sè esiste, déca fericirii din Paradisu ar' dorí unu gradu mai inaltu de fericire, care numai Domnedieu póte sè-lu dé. Càci cum potu sè iubescu pre acel'a, care nu voiesce sè-mi dé ce'a ce dorescu? Fericirea in acést'a si in cealalta lume presupune iubirea lui Domnedieu, éra iubirea lui Domnedieu presupune o perfecta supunere la vointi'a lui Domnedieu. Pentru ace'a dicemu noi in Tatalu nostru: „*Fia voi'a Ta precum in ceriu, asiá si pre pamèntu.*“ Pentru ace'a se mángeie dreptulu cu cuvintele: „*Domnulu a datu, Domnulu a luat, fia numele Domnului binecuvèntatu.*“ Pentru ace'a chiar si Fiulu lui Domnedieu a dísu: „*inse nu voi'a mea, ci voi'a ta sè fia.*“ Si apoi fericirii din Paradisu, au tóte darurile, ce potu sè faca pre omu fericitu, de unde precum dice misticulu Hugo a Sto Victore, trebuiescu sè aiba si darulu de a nu dorí mai multu si a nu invidiá pre cei ce suntu mai susu, precum nu se invidiéza corurile ángeresci, desi nu suntu tóte in o forma, ci tóte la olalta traiescu in armoni'a ace'a, ce singuru in ceriu e posibila. In Paradisu unulu fiecare iubescu pre ceialalti cá pre sine însu-si, de unde apoi urméza, cà fiecare pentru Domnedieu se búcura de darurile altor'a cá de ale sale, fiindu-cá

¹⁾ Paradiso Cant. III v. 70—87. Domnulu autoru traduce altcum mancu totu loculu acést'a.

bunulu, ce nu-lu are in sine, -lu are si posiede in altii, cari -i suntu chiar asiá de iubiti cá elu însu-si sie-si ¹⁾.

Si ce face in „Convorbiri“ autorulu nostru din teologi'a acést'a sublima alui Dante? O adevérata batjocura. Dènsulu n'a càutatu sè intieléga teologi'a acést'a alui Dante din Sântii Parinti si din mistici, de unde a studiat'o însu-si Dante. Ci dènsulu a deschisu pre Schopenhauer, cà din elu sè intieléga pre Dante in loculu acést'a. Si éta cum esplica dènsulu cu Schopenhauer in mana loculu acést'a din „Paradisulu“ lui Dante: „*Sciinti'a moderna ne sfatuiesce a ne pune in armoniá dorintiele si aspiratiunile cu propriiele nóstre poteri si cu vointi'a universalá a naturei, déca voimú a trái multiamiti. Acestu adevéru formulatu de sciinti'a moderna ni l'a spusu dejá in modu alegoricu profetulu din Florenti'a in nepieritórele sale viersuri de mai susu*“, carea va se dica „profetulu din Florenti'a“ a prorocitu de multu pre Schopenhauer, acáruiá este principiulu moralu, ce ni-lu pune inainte domnulu autoru in cuvintele aceste pre tass'a „sciintiei moderne“. Pre domnulu autoru se vede, cà „sciinti'a moderna“ nu-lu lásá sè créda in profetii, ce au predisu pre Mesi'a, inse ace'a-si „sciintia moderna“ -lu lásá sè créda in profeti'a, ce a predisu pre Schopenhauer.

Cetitorii nostri audiéndu in principiulu moralu de mai susu de „vointi'a universalá a naturei“, voru întrebá: pentru Domnedieu, ce minune a „sciintiei moderne“ va mai fi si „vointi'a acést'a universalá a naturei“? Noi scimú, cà natur'a are legi, de o vointia a naturei nice idea nu ne potemu face! De o cam data le dicemu cetitoriloru nostri sè fia linisciti, cà domnulu autoru in deplina armoniá cu Schopenhauer dá conceptului: vointia, unu intielesu, cum nu i-l'a mai datu prin Europ'a nime. Dupa dènsulu si dupa magistrulu sèu Schopenhauer esenti'a lumii este vointi'a. In lumea neorganica se pune vointi'a acést'a in lucrare prin cause, in lumea vegetativa prin iritári, in cea animalá prin instincte, in cea intelectuala prin motive. In cunóscerea vointiei acesteia universalá si in acomodarea omului dupa ea zace moralitatea. Principiulu acést'a l'a scosu Schopenhauer din invetiatur'a brahmana si budhista din Indi'a, si dlu autoru dice unu mare neadavèru, cându sustiène, cà e principiulu moralu alu „sciintiei moderne“, si apoi cându merge si mai departe si principiulu acést'a budhisticu voiesce se-lu viréscá in Dante in loculu teologiei celei sublime a iubirei, atunci ne lipsescu cuvèntulu, cà sè-i potemu cualificá fapt'a, si dicemu numai atát'a, cà déca dlu autoru va aflá cu cale inca vre-odata a se apropiá de Dante, atunci ar face tare bine, déca si-ar aduce aminte de cuvintele acele ale Sântei Scripturi: „*Desléga curelele incaltiaminteloru tale, cà loculu pre care calci sântu este!*“

Domnulu autoru inse in tractarea lui Dante are totu pareri smintite si

acolo, unde se baséza numai pre sciinti'a moderna. Astfelu dice dlu autoru, cà Dante intrevéde adevèruri sciintifice lamurite si constatate numai târdiu dupa elu.

Acum Dante, ce e dreptu, cam are datin'a a lasá prin viersurile sale sè se intrevéda, ce cugete are elu despre unele persóne vii. Asiá ceva se întèmpla cu celebrulu si superbulu pictoru Giotto, cându face in purgatoriu sè vorbéscá despre elu pictorulu superbu Oderisi, cà óresi cum sè arete, cà si Giotto cu superbí'a lui va ajunge, unde a ajunsu Oderisi ¹⁾. In lucrurile de sciintia mai cu séma a naturei inse -si spune numai cunoscintiele sale si ale tèmpului sèu fara sè lase a intrevéde ceva lucruri numai lui cunoscute. Vomu aminti si din aceste ceva.

La inceputulu purgatoriului Dante vorbesce de 4 stele luminóse càtra polulu sudicu. Stelele aceste dupa cei mai multi suntu constelatiunea din emisfer'a sudica numita *cruce*, fiindu-cá tóte patru in adevéru forméza o cruce cam plecata ²⁾. Despre aceste patru stele dice autorulu nostru, cà inainte de Dante nu le-a mai vediatu altii, si esistinti'a loru prin urmare o a predisu Dante cu agerimea spiritului sèu celui mare. Predicerea i-s'a implinitu, fiindu-cá in véculu urmatoriu le-a observatu Amerigo Vespuzi.

Acum amu întrebá mai ántáiu pre dlu autoru, cà in ce intielesu ia dènsulu cuvèntulu: *predicere*? Cu greu credemu, cà dlu autoru sub predicerea acést'a intielege predicerea profetica in intielesu teologicu, càci este prea mare amicu alu „sciintiei moderne“ decâtu sè créda in profete de ale teologiloru. Remáne dara, cà dlu autoru intielege predicerea naturala, cându din cause cunoscute si naturali se predice efectulu si viceversa. Atari prediceri suntu ale mediciloru, cu privire la cursulu unui morbu, a politici-loru si ale astronomiloru cu privire la intunecimi si altele. Acum amu dorí sè scimú, cari au fostu elementele acele astronomice, din cari Dante a potutu conchide la esistinti'a celor 4 stele fixe inca nevediate. Cu privire la planeti s'a întèmplatu casulu, de din neregularitátile observate in mersulu lui Uranu s'a conchisu la esistinti'a lui Neptunu inca nevediatu. La stelele fixe inse ni lipsescu ori ce elemente de a poté predice esistinti'a celor patru stele, si de ar întrebá dlu autoru pre toti astronomii, nu va aflá unulu, care sè dica, cà existu atari elemente.

Déca inse dlu autoru ar fi resfoitu ceva mai bine in „sciinti'a moderna“ si nu totu in Schopenhauer, atunci ar fi aflatu, cà Dante vorbindu de cele patru stele n'a predisu nemicu, ci numai a vorbitu de unu lucru cunoscutu la destui in tèmpulu lui. Anume in urm'a fenomenului astronomicu numitu: *precesiune*, unele constelatiuni de pre ceriu, cari se vedu in unu tiènutu, mai târdiu in

¹⁾ Purgatorio XI.

²⁾ Io mi volsi a man destra, e posi mente
Allo altro polo, e vidi quattro stelle
Non viste mai, for che alla prima gente.
Purgatorio I. v. 22—24.

¹⁾ Hugo a St. Victore, De sacramentis lib. II. P. 18, c. 10.

acel'a-si tiēnutu nu se mai vedu. In urm'a precesiunii acesteia înainte de aceste cam cu atât'a tēmpu, câtu este după computulu biblicu dela crearea omului, se vedeáu cele patru stele seau *crucea sudica* si in Europ'a. Pre tēmpurile lui Dante inse in Europ'a nu se mai poteáu vedé, dara se poteáu vedé din Alesandri'a, unde vederea loru erá ajutata pre lānga refractiunea luminei si de ceriulu celu limpede de acolo. Acum Dante a auditu despre constelatiunea acést'a dela caletorii europeni prin Egiptu, la cari cá la crestini la toti le-a atrasu atentiunea, fiindu-cà aveá form'a crucii. Si apoi Marco Polo unu contēmporanu alui Dante, caletorise pre la 1295 pāna la Iava si Madagascar si asiá a avutu ocaziune a cunósce constelatiunea crucii si enarà apoi lui Dante despre ea. Astfelu vorbesce sciinti'a moderna despre cele 4 stele ¹⁾. Si déca dlu autoru ar resfoi si mai bine sciinti'a moderna, ar aflá inca casuri analoge si la scriitorii antici. Asiá Homer díce de carulu celu mare, cà nu se scálda nice cându in mare, va se díca nu apune nice cându. Si pre tēmpurile lui asiá si erá pentru Asi'a mica, unde traíse Homer. Astádi inse in urm'a precesiunii nu mai este asiá, càci astádi stéu'a η din caru pentru cei din Asi'a mica se scálda in mare, éra γ de abiá se mai vede. După sistem'a dlui autoru, déca Dante a fostu profetu pentru noi, atunci Homer a fostu unu mintiuos.

Totu asiá nenorocosu este dlu autoru si in alte consideratiuni fisice din Dante. Astfelu Dante in Cānteculu XXXIV vorbesce de unu: „*punctu cātra care din ori ce parte suntu atrase greutătile*“ ²⁾. Despre cuvintele aceste alui Dante díce autorulu nostru, cà: indica legea atractiunei universali constatate cu 4 veacuri înainte de Newton. Acum după Newton si după toti fisicii atractiunea universală nu este: *unu punctu, cātra care din ori ce parte suntu atrase greutătile*, ci este o putere inherentă fiecărui atomu alu materiei si activa in totu universulu după legi anumite. Si cu esplicările sale dlu autoru nedreptatiese si pre Dante si pre Newton, fiindu-cà nu întielege pre nice unulu. Totu asemene gresiesce tare dlu autoru, cându sustiēne, cà înainte de Galilei numai Dante a semnalatu natur'a calei laptelui de pre ceriu cá pre o nebulosa resolubila in o nenumerala multime de stele, càci natur'a ei a fostu semnalat'o deja in vechime Democritu si astronomii din orientu, acāruru cunoscintie astronomice si le-a însușitu Dante fórte bine, cum se póte vedé din tóta poem'a lui.

Astfelu de inchiare mai dicemu numai atât'a, cà dlu autoru pre Dante in ce e mare l'a facutu micu, si in ce e micu l'a facutu mare, si prin urmare desi díce, cà a avutu onórea a cetí mai multe comentarie in poem'a lui Dante, totusi n'a avutu inca onórea a întielege pre acestu poetu mare alu crestinismului.

Atal'a.

Novela de F. R. de Chateaubriand.

(Continuare.)

O! dar' in curēndu am primitu convingerea, cà m'am insielatu in liniscea aparenta a Atalei. Din ce mergeámu mai departe, ea totu mai trista se faceá. Uneori se cutremurá fāra de cauza si-si intorceá frumosulu ei capu indereptu. Alta data aflám, cà me fixéza cu priviri patimasie, cāutāndu dup'ace'a c'o adēnca tristetia spre ceriu. Dar ce me faceá cu deosebire sē me nelinistescu, erá o taina unu gându fórte ascunsu in sufletulu ei, ce din ochi par' cà i-lu cetiám. Necurmatu facūdu-me sē me apropiu si éراسē me departezu de ea, zidindu-mi si éراسē derimāndu-mi sperantiele, — cându credeám, cà am petrūnsu cātu-si de putnu in inim'a si sufletulu ei, sēmtiám, cà am remasu, totu unde erám mai înainte. De câte ori mi-a dísu ea: „O, tēnerulu meu iubitu! eu te iubescu intocmai cum iubescu umbr'a in dílele calde de véra; frumosu esti tu, mai frumosu decâtu pusti'a cu tóte florile si vēnturile ei. . . Déca me apropiu de tine, trēmuru; déca mân'a mea se inclésta de-a ta, credu cà-mi vine mórtea. Mai înainte cându te odihniái pre sēnulu meu, vēntulu máná bucele tale pre obrazii miei, si credeám cà sēmtu atingūdu-me unu spiritu nevediu. Da, eu am vediu capriórele muntelui Occom, am auditu vorbirile barbatiloru satii de viétia; o! dar blāndeti'a caprióreloru si întieptiunea betrāniloru nu suntu asiá placute, asiá de mișcatóre cá dulcele si întieptele tale vorbe. Si totusi, sermané Šakta, eu nu-ti voui fi nici odata sotia.“

Vecniclele contradicēri dintre amorulu si religi'a Atalei, gingasi'a abnegatiunei si verguri'a moravuriloru sale, mândri'a caracterului si sentimentalitatea ei adēnca, maiestatea sufletului in lucrurile cele mari si susceptibilitatea in cele mici: tóte aceste o faceáu înainte ochiloru miei o fiintia nepatrūnsa, neesplicabila.

După o caletoria obositoare de cincispredece nopti amu ajunsu la șirulu de munti Allegany, atingūdu cu petiorulu bratiulu de riu Tennessee, ce se vérsa in Ohio. Cu Atal'a impreuna amu facutu o barca, amu uns'o bine cu resina de prunu, după-ce mai ántaiu amu legatu lānga olalta bucătile de scórtia cu radacini de stejariu. Numai decâtu amu imbarcatu lasāndu sē ne legene valurile riului spre tiermulu din potriava.

De-a stāng'a nóstra se vedeá satulu indianu Stikoe cu mormintele lui in forma de piramide si cu cascioarele lui aprópe ruinate; de-a drépt'a amu lasatu cāmp'i'a Kow, pre care in zărea departata se poteáu vedé colibile satului Jore asiediate pre culmea muntelui cu acel'a-si nume. Ríflu, care ne rapiá cu sine, curgeá printre stānci inalte si típisie, ér in punctulu, unde ni-se inchideá cerculu vederei, priviámu sórele apunēndu. Nici unu omu nu turburá singuratatea cufundata in liniste adānca. N'amu vediu decâtu unu singuru vēnatoriu indianu, ce razimāndu-se pre unu arcariu si stāndu nemișcatu pre vērfulu stāncei, semená unei statue de bronzu ridicata pre pisculu de munte

in semnu de veneratiune spiritului pustiei. Prin tacerea nóstra eu si Atal'a mai inaltiámu inca acēsta privelisce muta. Intr'ace'a dintr'odata viersulu tristu si dorerosu alu fetei esiliului rupse tacerea; ea incepū sē cānte de patri'a sa lasata in departare:

„Fericiti cei ce n'au vediu fumulu serbāriloru straine si au petrecutu numai la vatr'a parintiesca.

„Déca azuri'a cotiofana dela Mississippi i-ar díce miculu papagalu din Florid'a: De ce plāngi asiá dorerosu? N'ai tu aici cele mai frumóse ape, cele mai dulci umbre si totu felulu de hrana intocmai cá in padúriile tale?! — Da, ér díce paseric'a, inse cuibulu mi-a remasu in tufa de iasminu; cine mi-lu va aduce? Si poti sē-mi redái tu sórele frumósei mele tieri?

„Fericiti cei ce n'au vediu fumulu serbāriloru straine si au petrecutu numai la vatr'a parintiesca!

„După câteva ore de cale obositoare, pribégulu siede tristu. Privesce in giurulu sēu colibile ómeniloru; dar pribégulu n'are locu nici de-o palma, unde si-ar plecá fruntea. Pribégulu bate pre la usi, -si lása arculu lānga usia, si cere ospitalitate. Dar' stapānulu casei -i face semnu sē íese. Pribégulu intristatu -si iá ale lui si se reintórce éراسi in pustietate.

„Fericiti cei ce n'au vediu fumulu serbāriloru straine si au petrecutu numai la vatr'a parintiesca.

„O, voi întēplari povestite in giurulu caminului, voi gingasie viersuri ale inimei, voi porniri lungi si fāra de rostu ale iubirei: voi singure invéseliti dílele acelor'a, ce nu si-au parasitu pamēntulu parintiloru! Mormintele loru suntu in tier'a loru; pre tierēn'a loru se revérsa radiele dulcelui sóre alu patriei, lacrimile amiciloru si farmeculu sfāntu alu religiei.

„Fericiti cei ce n'au vediu fumulu serbāriloru straine si au petrecutu numai la vatr'a parintiesca.“

Asiá cāntá Atal'a. Tānguitoriulu ei viersu nu-lu conturbá nimicu afāra de siopotulu blāndu dela suprafati'a valuriloru, preste cari lunecá mic'a nóstra barca.

(Va urmá.)

Bibliografia.

Egyházipolitikánk vagyis a magyarországi Katholicizmus egyházipolitikai fondóságait feltáró napikérdések, különös tekintettel a „Kath. Autonomiára“ és a napirenden lévő „Febr. 26-iki Rendeletre“ — írta Dr. Lauran Ágoston. Brosiura de 206 pagine. Se póte procurá la autoru pentru 1 fl. — Clericii o primescu si pentru 50 cr., éra preotii miseri, cari voru dovedí seraci'a loru, pre lānga rambursarea speseloru de portu cu 10 cr.

Epistolă către clerul si poporul din Archidieceza Latină de Bucuresci cu ocaziunea Păresimilor din anul de grație 1891. La inceputulu Paresemiloru latine a indreptatu Monsignorele Constantinu Costa, nou denumitulu administratoru apostolicu alu archidiecesei latine de Bucuresci o epistola pastorală cātra clerulu si poporulu seu intregu, espunēndu intr'o preá eleganta limba romānesca insemnatatea mistica a sāteloru Paresemi si indemnādu pre cre-

¹⁾ A se vedé: J. J. Littrow »Die Wunder des Himmels« pg. 247 si uu.

²⁾ Inferno C. XXXIV v. 110—111.

dintosi, că acelu sântu tîmpu se-lu foloséscă spre pocaintă si spre inaintare in virtuti crestinesci.

Din traista lui Moș Stoica. — O suta si una minciuni poporale din tíera Ardealului. — Brasiovu Tipografia A. Mureșianu — 1891. — Prețiuu 20 cr. — Se pôte procurá dela librar'ă N. I. Ciurecu.

Au aparutu de curêndu:

Etymologicum magnum Romaniae, Dictionariulu limbei istorice poporane a Romaniloru lucratu dupa dorint'ă si chiertuél'ă *M. S. Regele Carolu I.* sub auspiciile academiei române de B. P. Hasdeu. Tomulu II. Fasciór'ă III. Ariciu-Aștemăt.

Nunta la Romani studiu istorico-etnograficu comparativu de *S. Fl. Marianu*, membru alu Academiei române. — Editiunea Academiei Bucuresti 1890. — Pag. 856 in 8° mare. Pretiuu 10 lei.

Lui Alecsandri iubire si admiratiune. Directi'ă Monitoriului oficialu si Imprimeriei statului personalulu lucratoriu. Acésta carticica de 159 pagini in 8° mare cuprinde in sine estrase din operile marelui poetu (pg. 11—48), estrase din țiare despre viét'ă si activitatea lui (pg. 51—101), inmorméntarea (pg. 103—128), coronele (pg. 131—132) si discursurile tîenute cu ocaziunea inmorméntarei (pg. 135—159). La inceputu e provediuta cu fotografi'ă lui Alecsandri. Editiunea e eleganta, 1 esemplariu costa 1 leu.

Din „Analele Academiei române“ Seria II. Tomulu XI. 1889—1890 cuprinde memoriile sectiunii științifice, éra Tom. XII partea administrativa si desbaterile.

Diverse.

Comune fara auctoritatii civile si besericesci in Rusi'a. In vastulu imperiu alu țiarului nu e lucru raru a dá preste sate si orasie pãna aci cu totulu necunoscutu. Mai alesu prin locurile muntóse si prin stepele din Siberi'a nu odata áfia agentii gubernatoriului

rusescu populatiuni numeroșe, cari nu au nici mai mari civili, ma nici preotu nu tîenu, căci atunci ar' trebui se aiba si beserica si clopote si apoi acestea i-ar' tradá. Nu de multu s'a descoperitu in districtulu Krasnovolsk unu teritoriu locuitu de vre-o 25000 suflete, cari pãna acum nu eráu indusi nici in colele de numerarea poporului, si ce e mai multu, nici in tabelele de contributiune. Se intielege de sine, că fiindu necunoscuti nu eráu supusi la sarcinele publice si nu dau nici contingentu in armata. Dar' din nefericire siefulu districtului dadu preste ei si indata le impusa contributiã cãte 6 ruble de persóna. — Asiá ne spunu foile rusesci.

Lustruirea mobileloru, cari si-au pierdutu lustrulu, pãna acum de comunu se faceá prin spelarea cu petroleu. O fóia de specialitate ne spune, că e mai cu scopu, că se incaldim petroleulu solvindu in elu cerezinu albu. Dupa ce s'a recitu acésta amestecatura, se pôte folosi indata. Anume se unge cu ea mobil'ă, ce si-a pierdutu lustrulu, si se lásă asiá 24 de óre; apoi se fréca bine cu o bucata de flanelu, prin ce mobil'ă cãpeta unu lustru cá si cum ar' fi nóua.

Unu preservativu usioru contr'a crepãrei mániloru. Cine nu scie, cãta molestia si adeseori si dorere le causéza económeloru impregiurarea, că ámblandu iérn'ă si pre afara le crépa pielea mániloru. Contr'a acestei neplaceri se potu scuti, déca in tóta sér'ă si voru spelá mánile intr'o litra de apa calduta, in care s'a solvitu 2 linguri de miere si s'a tornatu glicerinu de vre-o 6—8 cr.

Amatorii de trandafiri voru áfia cu placere, că in anulu acést'ă se voru pune in vëndiare mai multe variatiuni nóue de trandafiri. Deosebitu frumóse suntu variatiunile de *rose tea*.

Post'a Redactiunei: Sigm'a. — Din articoliu mai de multu tramisi vomu publicá vre-unulu in numerii cei mai apropiati. — Dlai M. S. in T. — Trimite manuscrisulu, si de va fi posibilu, -lu vomu publicá, numai se fia scurtu.

Dlai T. P. in Sz. — Articollu din cestiune nici nu amintesce numele Dtale, si astfelu de o *defaimare* carea se pretinđa o reparare in form'a poftita de Dta nu pôte fi vorba. Nici nu s'a disu in acelu articolu că Dta cu scirea si cu voint'ă deliberata ai scrisu ce'a ce ai scrisu, si astfelu nici *insinuare* nu se áfia

in acelu articolu. In fine declaratiunea Dtale in locu de a remané la obiectu si in locu de a aretá, că cele scrise in acelu articolu nu suntu intemeiate, e plina de personalitatã vatematóre. Vei pricepe deci, că declaratiunea nu se pôte publicá, deórece in polemii nu ne potomu lasá, si Dta inca vei áfia de siguru a fi mai consultu a nu dá ansa pre viitoriu la asemenea articli. — Salutare!

Of. paroch. in Veresmort. com. Szatmár. — Amu primitu 7 fl. 50 cr., pentru ce? căci pre asemnatiune nu stã.

Editoru si redactoru respundietoriu:
Dr. Vasiliu Hossu.

Burs'a de Budapesta.

Din 20 Ian. st. n. 1890.

Rent'a de auru ung. 4%	105.30
« « hãrtie « 5%	101.20
Imprumutulu cãiloru ferate ung.	115.50
Amortisarea detoriei cãiloru ferate de Ostu ung. (1-ma emisiune).	98.75
Amortisarea detoriei cãiloru ferate de Ostu ung. (2-a emisiune).	113.50
Amortisarea detoriei cãiloru ferate de Ostu ung. (3-a emisiune).	—
Bonuri rurale ung.	100.—
« « croato-slavóne	—
Despagubire pentru dijm'a ung. de vinu	—
Obligatiunile desp. regaliloru	96.75
Imprumutu cu premiu ung.	137.75
Losuri pentru regularea Tisei	129.—
Rent'a de hãrtie austriaca	102.—
« « argintu austriaca	90.75
» « auru austriaca	110.—
Losurile austr. din 1860.	138.25
Actiunile bancii austro-ungare	988.—
« « de creditu ung.	343.—
« « « austr.	309.—
Scrisuri fonciare ale institut. de cred. si económii «Albin'a».	101.—
Galbeni imperatesci	5.42
Napoleon-d'ori	9.08
Marci 100 imp. germane	56.30
Londr'a 10 Livres sterlingi	114.80

Pretiuu mãrfuriloru.

Piat'ă din Blasiu. Grãu, hectl. fl. 5.— pãna 5.75, — grãu mestecatu fl. 4.— pãna 4.90, secara fl. 4.— pãna 4.50, — ovesu fl. 2.50 pãna fl. 3.—, cucurudiu fl. 3.75 pãna fl. 4. fl. — alacu fl. 2.— pãna fl. 2.50, cartofi fl. 1.50 pãna fl. 2.—, — seméntia de cânepa fl. — pãna fl. —, fasolea fl. 5. — pãna fl. 5.50, — carnea de vita chilo 30 cr. pãna 32, carnea de vitielu 28 pãna — cr., carnea de porc 40 pãna — cr., carnea de berbece — pãna — cr., — 10 óue cu 20 pãna — cr.

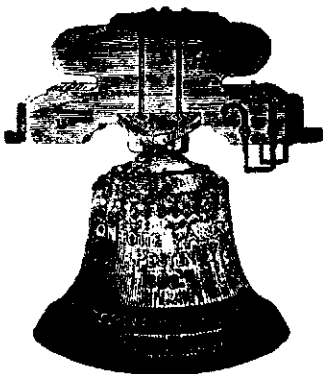
Fundata in an.
1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantu de curte
alu Altetiei Sale
imp. si reg. Archi-
ducele Josifu

proprietariulu primei fabrici ungare de masine si recuise de pompieri, turnatoriu de clopote si metalu
Budapest'a, VII, strad'a Rottenbiller, Nr. 66
recomãnda atentiunei preanonatoriloru domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

(2) 8—52

Preliminariu de spese si Pretiu-couranturi se trimitu la cerere gratuitu si franco.

Distinsu in anulu 1855 la espositiunea regnicolara din Budapest'a pentru lucru escelentu, progresu si capacitate de concurentia cu diplom'a cea mare de onóre.

in care se fabrica atãtu grupuri cãtu si clopote singuraticu: cu scaune de fieru patentate si cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabric'a a liferatu dela intemeierea sa 1800 clopote mari de metalu, intr'alte si celu dela metropoli'a din Bucuresti in greutate de 8000 kilograme.

Se afla umblatóre scutite de mirosu, arangiamente pentru bái, conducte pentru apa si pompe pentru fãntãni.

Cu deosebita stima cutezu a incunoscintiã pre
Veneratulu Cleru greco-catolicu,

cã precum si pãna acum iáu asupra-mi gatirea de
iconostase, amvóne, altarie

si alte obiecte de ale instruirei interne a besericeloru, in ce privesce lucrulu de mesarin si de sculptoru, de colorare respective de marmorisare si de provedere cu icóne sãnte, dimpreúna cu asediarea aceloru obiecte in fati'a locului, precum si renovarea de iconostase cu pretiurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescu cu placere.

Iconostasele ridicate de mine in besericele greco-catolice au cãstigatu recunóscere deosebita, si tóte me indreptatescu la sperarea, că Veneratulu Cleru me va impartasi ocasional-minte de pretiuit'a-i incredere. Silinti'a mea se va indreptá totu de-a un'a intr'acolo, cá si de aci incolo se meritu renumele celu bunu, care mi-l'am cãstigatu pãna acum.

Prin tarifulu de zone disparéndu departãrile, prin acést'ă capacitatea de concurentia mi-s'a maritu.

Rogãndu-me pentru pretiuite comande sum

Oradea-mare, 28 Ian. 1891

cu deosebita stima

Carolu Müller,

auritoriu si fabric. de recuis. beseric.

(4) 1—6